

Total Body Scan: omstreden preventie

Veel artsen hebben bezwaar tegen de Total Body Scan. Nederlanders die er in Duitsland een hebben ondergaan, zijn positief. Minister Schippers vindt het onzinnig dat Nederlanders de grens over moeten voor dit onderzoek en wil het ook in Nederland mogelijk maken. Wat kost de Total Body Scan, en wat levert hij op?

door Eva Wassenburg

De tocht door de ratelende en gonzende MRI-tunnel in het Duitse Gütersloh levert haarscherpe beelden op. Daaruit blijkt niets bijzonders, behalve een onschuldige niercyste die radioloog dr. Lumiani wegwijsft.

Zijn collega in deze luxe privékliniek, cardioloog dr. Böcker, heeft een zorgwekkender mededeling. „Hier bent u echt te jong voor”, zegt hij fronsend over zijn leesbril. Hij bedoelt het aangekoekte cholesterol in de vaatwanden dat hij met zijn echoapparaat heeft ontdekt in hals, buik- en beenslagaders. Deze plaques belemmeren de bloedstroom nog niet, maar over tien jaar mogelijk wel. Uit het bloedonderzoek dat ook bij deze Total Body Scan van PrivateScan hoort, blijkt een hoog cholesterolgehalte. De hoofdoorzaak ligt volgens de arts waarschijnlijk in een erfelijke belasting.

In dit geval is het preventieve medische onderzoek van ruim 1.000 euro zijn geld dubbel en dwars waard. Want met cholesterolverlagende medicijnen kan de opbouw van plaques worden gestopt. Een paar dagen later schrijft de Nederlandse huisarts zonder aarzeling een recept voor statines uit.

De laatste jaren hebben tienduizenden Nederlanders in een Duits ziekenhuis of privékliniek een Total Body Scan ondergaan, bekend door Nederlandse bedrijven zoals het Hengelose PrivateScan.

In Nederland mag nu geen ongericht preventieonderzoek worden uitgevoerd. Minister Schippers vindt echter dat Nederlanders hiervoor niet moeten uitwijken naar Duitsland. Ze heeft de Gezondheidsraad gevraagd voorwaarden te formuleren waaronder de scan mag worden uitgevoerd in Nederland. Die voorwaarden hebben vooral betrekking op het waarborgen van voldoende MRI-capaciteit voor de reguliere zorg en goede voorlichting.

Frank Hefti is eigenaar van PrivateScan. Hij vindt het betuttelend dat preventief onderzoek in Nederland niet is toegestaan, zelfs niet als mensen er zelf voor betalen. Hefti verwacht niet dat de wet hierover snel zal veranderen omdat de Gezondheidsraad eerder heeft aangegeven niets te zien in het bestaan van deze onderzoeken. De raad vindt dat die geen therapeutische meerwaarde

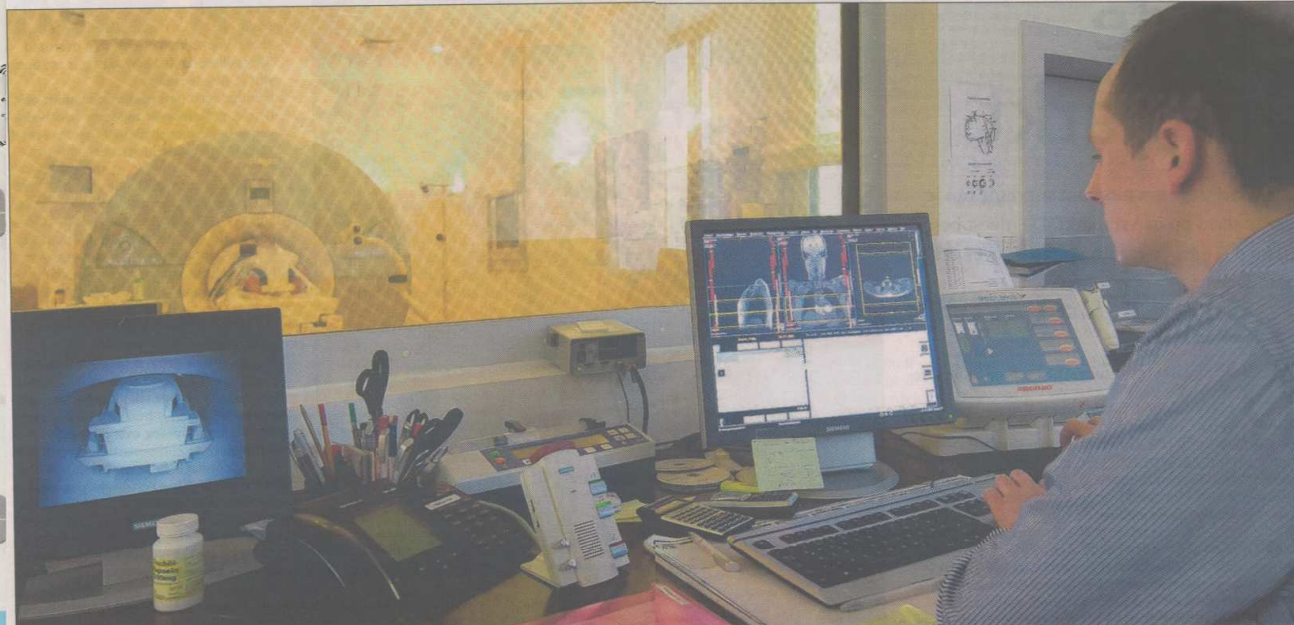
hebben, niet kosteneffectief zijn en veel four-positief uitslagen geven. Dat wil zeggen dat een gevonden afwijking na onderzoek onschuldig blijkt. Dan zijn er nodeloos kosten gemaakt en heeft de patiënt zich voor niets zorgen gemaakt.

Ook artsenverenigingen denken er zo over. „Er zijn natuurlijk altijd voorbeelden van mensen bij wie een levensgevaarlijke afwijking is ontdekt en die er nog niet op tijd bij waren door een Total Body Scan”, zegt Arno Timmermans, bestuursvoorzitter van het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG). „De minister staat hiermee exploitatie van angst toe. De meeste zogenaamde afwijkingen zijn echter vals-positief en blijven toch normaal, zijn klinisch niet van belang of het zijn afwijkingen waarvan de behandeling geen gezondheidswinst oplevert. Mensen betalen het onderzoek zelf, maar de vervolgkosten zijn voor de samenleving”, zegt Timmermans.

Hefti: „We besparen juist zorgkosten omdat we een selectie maken, die mensen ook nog eens zelf betalen. Alleen als er iets gevonden is, volgt verdere behandeling of vervolgonderzoek.”

Bij ruim een op de honderd mensen wordt een ernstige afwijking gezien, een tumor of een urgent probleem met hart of bloedvaten. Bij 15 procent wordt iets gevonden dat aandacht nodig heeft, aldus de eigenaar van PrivateScan. „Als een afwijking in een vroeg stadium wordt gevonden, is er vaak meer aan te doen. Als het ernstiger is, worden er letterlijk levens gered door dit onderzoek.” Het argument dat Total Body Scans geen therapeutische meerwaarde hebben, onderschrijft Hefti dan ook niet. „Je hoort dat je gezond bent, dat is winst, ook al is het een momentopname. Of je hoort dat je een afwijking hebt. Daar kun je actie op ondernemen. Dat past bij een overheid die burgers vertelt dat ze een eigen verantwoordelijkheid hebben voor hun gezondheid.”

Ook vindt het NHG dat de onderzoeken meer schade toebrengen dan dat ze gezondheidswinst opleveren. Hefti zegt dat een CT-scan vanwege de belastende straling alleen wordt uitgevoerd als er een duidelijke aanleiding voor is. De scan zelf gebeurt met de volgens hem ongevaarlijke MRI, die werkt met magnetische straling. Echo en bloedonderzoek zijn niet belastend.

Met een MRI-scan wordt het lichaam in kaart gebracht.

foto Jaro van Meerten

Ongeveer de helft van de mensen die bij Private Scan aanklopt, heeft geen klachten maar wil gewoon een bevestiging van hun gezondheid. Anderen hebben klachten waarop de Nederlandse zorg geen antwoord heeft, zegt Hefti. Er is ontevredenheid over de Nederlandse gezondheidszorg, zo blijkt uit onderzoek; geïnterviewden noemen gebrek aan klantvriendelijkheid, snelheid en medische tests.

‘We besparen juist zorgkosten omdat we een selectie maken, die mensen ook nog eens zelf betalen’

Uit datzelfde onderzoek, een masterscriptie van Suzanne Thijssse, blijkt dat bijna alle geïnterviewde patiënten na een Total Body Scan in Duitsland tevreden zijn. Als er niets is gevonden, zijn ze opgelucht en als er wel

iets is gevonden ook. Mensen hebben dan het idee dat ze er op tijd bij zijn. Thijssse zet vragen bij de vrije keuze die mensen hebben om een scan doen. Kennis over deze mogelijkheid geeft mensen een verantwoordelijkheid. Mensen hebben moeite met het inschatten van risico's. Ook al is de kans op een afwijking een paar procent, de beleving is dat ze 50 procent kans hebben. Je hebt het immers wel of niet. Dan kun je er maar beter alles aan gedaan hebben om gezond te blijven.

Een 'kijk-je-rijk-kliniek', noemt Erik Veldhuizen de klinieken waar Total Body Scans worden uitgevoerd. Hij is radioloog en eigenaar van MRI centrum Nederland, een particulier initiatief dat onderzoeken uitvoert na doorverwijzing. Veldhuizen krijgt vaak de vraag of het centrum zo'n scan kan doen, maar die zal hij nooit aanbieden. „Er is geen bewijs dat mensen langer leven door zo'n scan. Dat is ook de discussie bij bevolkingsonderzoeken. Als je een populatie vergelijkt waarbij tweemaaljaarlijk borstkan-

kerscreening plaatsvindt met eenzelfde groep waarbij dat niet gebeurt, zit er maar een heel miniem verschil in overleving. Je weet eerder dat je kanker hebt, dus je leeft er langer mee. Dat wil niet zeggen dat je per saldo langer leeft omdat je het eerder weet.” Veldhuizen is niet tegen vroegdiagnostiek, benadrukt hij. „Preventief onderzoek gericht op risicogroepen heeft zin. Longkankeronderzoek bij rokers en hart- en vaatonderzoek bij mensen met hoog cholesterol en overgewicht. Dat is bewezen.”

Hefti erkent dat de Total Body Scan als bevolkingsonderzoek in Nederland niet kosteneffectief zou zijn, tenminste niet op korte termijn. Maar het uitsluiten van afwijkingen heeft grote waarde voor individuele patiënten, dat merkt hij dagelijks. Verschillende enquêtes bevestigen dat: 75 tot 82 procent van de Nederlanders is geïnteresseerd in het laten doen van een Total Body Scan.

reageren?
gezondheids@wegener.nl

Preventieconsult

- De gezondheidszorg erkent dat er behoefte is aan meer preventie. Het Nederlands Huisartsen Genootschap, de Landelijke Huisartsen Vereniging en de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgezondheidskunde hebben vorig jaar het Preventieconsult gelanceerd, samen met de Nierstichting, Hartstichting en het Diabetes Fonds. Dit moet voorkomen dat mensen hun toevlucht nemen tot commerciële aanbieders.
- Afwijkingen kunnen hiermee vroeg worden opgespoord en behandeld. De selectie begint met een vragenlijst die patiënten zelf invullen. Afhankelijk van de uitkomsten worden patiënten uitgenodigd voor een consult en eventueel voor verder onderzoek. Uit een proef bleek dat de respons groot is als patiënten actief worden benaderd door hun huisarts. Onlangs heeft het College voor Zorgverzekering dat onmogelijk gemaakt. Alleen preventieve zorg die passief wordt aangeboden (de patiënt vraagt er zelf om) wordt vergoed.